

Arst Annist (1997): „Leise“ konstrueerimine: noorte kujutamine Eesti medias „Postimehe“ väitel. Magistritöö. Sotsioloogia osakond, Sotsiaalteaduskond, Tartu Ülikool, Tartu.

Lisa 1.

Kontentanalüüsi kodeerimisjuhend: noorte kujutamine „Postimehes“ 1995. aasta juuli - 1996. aasta juuni.

Valimi alus: Peateemana noor(t)e käitumine (arvamused, hoiakud, suhted, tegevus)

noor(ed): kui tegelas(t)e noorte hulka kuulumine artikli pealkirjas või mõnes alapealkirjadest või artikli *leadis* (vastab lühemate uudiste - mitte aga eraldi alarubriigi nuppude - puhul esimesele lausele) ilmsiks tuleb (välja arvatud juhtkrijade puhul, mis tulevad vaatlusele tervikuna): kasutatakse sõnu, mis sellele viitavad, nagu noor, nooruk, noormees, teismeline, pubekas, puberteetik, puberteedialine, õpilane, neiutütarlaps/tüdruk, poiss, noorem, noorus, noorusiga, teismelisus, puberteet, noor põlvkond, noorem generatsioon jne. Tähele tuleb panna, et kui sõnaga noor(ed) ilmneb olevat tähistatud isik või isikute grupp, kelle vanus on määratud ja jääb väljapoole piire 11 - 25, (s.t vähem kui 11 aastat või enam kui 25 aastat vanad isikud) siis ei kuulu see isik või grupp kategooria noor(ed) alla.

A LOO TUNNUSED:

A0 Järjekorranumber

A1 Ajalehe ilmumise aeg: kuupäev, kuu, aasta

A2 Loo pealkiri

A3 Lehekülg (leheküljed), millel lugu asub (märgitakse numbritega)

A4 Informatsiooniallikas: kust on info saadud. Tõlke ja refereeringu puhul märkida allikaks, kust info tuleb:

1 Eesti ajakirjanik, toimetus

2 Eesti agentuur. (Nt. BNS, ETA jne.) (Juhul kui loo all on antud ajakirjaniku, korrespondendi nimi koos agentuuri nimega, mida ta esindab, siis kodeeritakse see kui agentuur, samuti kui nt. rubriik Must Kroonika nimetab tekstis agentuuri allikana, siis kuulub allikas sellesse kategooriasse)

3 Muu eesti allikas. (Siia kuuluvad nii ametlikud, era- kui ka juriidilised isikud, kes ei ole otseselt seotud ajakirjandusega ega teadeteagentuuriga, lugejate kirjad jne.)

4 Välisallikas: mõne välisriigi kodanik või institutsioon ajakirjanik, teadeteagentuur jne)

A5 Loo tüüp:

1 juhtkiri

2 illustreeritud esilehelugu

3 muu lugu esilehel

4 eriväljaanne (milline?)

5 illustreeritud sisemise lehe

6 muu sisemise lehe lugu

7 kiri toimetusele

8 lugu kuulutustelehel

9 muu

A6 Loos esinev üldine hinnang (noorte kohta esitatavat üldist hinnangut mõõdetakse eraldi):

0 hinnangut pole, täiesti neutraalne

1 selgelt positiivne

2 kergelt positiivne

3 positiivne ja negatiivne tasakaalus

4 kergelt negatiivne

5 täiesti negatiivne, süüdistav

A7 Kategooriad, mis defineerivad loos esinevat emotsionaalset suhtumist:

1 neutraalne, kliiniline

2 küsitlev, mõtisklev, analüütiline

3 agressiivne, süüdistav

4 pateetiline, heroiline

5 liialdatud, hirmunud

6 pessimistlik, resigneerunud

- 7 optimistlik, kannustav, rahulolev
- 8 irooniline, humoorikas
- 0 muu (mis)

A8 Kategooriad, mis selgitavad loo funktsiooni:

- 1 uudis, kirjeldav info mingist nähtusest, sündmustest
- 2 praktiline info mingist nähtusest, sündmustest, nõuanded
- 3 eneseväljendus, emotsionaalsed kontaktid
- 4 draama, sensatsioon
- 5 psühhoteraapia, toetus inimestele
- 6 mobilisatsioon, üleskutse tegevusele
- 7 analüüs, haridus
- 8 üldiste väärtuste rõhutamine
- 9 avalik arvamus, kaalutlus
- 0 muu (mis)

Tegevuskoht: vaba vastus, kodeeritakse sõnadega (Välis, Eesti, Tln., Trt., jne.: väiksemate tundmatute asulate, maanteede puhul märkida: maa)

B TEGELANE

(kõigil samad kategooriad)

- B1 Rääkiv tegelane
- B2 Rääkiv kõrvaltegelane
- B3 Tegutsev tegelane
- B4 Kõrvaltegelane

1 institutsioonid

11 riiklikud institutsioonid (riik kui subjekt: riiklikud ametkonnad - parlament, riigikogu, valitsus, ministeeriumid ja neile alluvad organisatsioonid, politsei, riiklik haridussüsteem, riigipank, kohus, muud riiklikud ametkonnad, valitsus- ja haridusorganid; omavalitsused - kohalikud võimuorganid, linnade volikogud, kommuunid, muud omavalitsusorganid; riigiettevõtted, riigiasutused)

12 mitteriiklikud institutsioonid (poliitilised mitteriiklikud institutsioonid - parteid, erakonnad, valimisliidud, poliitilised liikumised ja väljaanded, ametiühingud, rahvusvahelised poliitilised organisatsioonid, muud poliitilised mitteriiklikud organisatsioonid; majanduslikud mitteriiklikud institutsioonid - ettevõtted, firmad, kontsernid, kompaniid, ühisfirmad, era- ja kommertspangad, aktsiaseltsid, finantsorganisatsioonid, fondid; kultuurilised mitteriiklikud organisatsioonid - kontserdisaalid, teatrid, näitused, muuseumid, kinod, galeriid, kirjastused, raamatukogud, televisioonijaamad, raadiojaamad, ajalehed, ajakirjad; muud mitteriiklikud institutsioonid.

2 grupid

21 etnilised grupid: rahvas, vähemusrahvused Eestis

22 majanduslikud grupid: tarbijate ühendused, kooperatiivid, majanduslikul alusel loodud ühistud

23 kultuurilised grupid, mida on käsitletud ühtse terviksubjektina:

231 kultuuri (k.a pop-) tootjate ja loojate ühendused, liidud, esinejad

232 fännid, kultuuri (k.a pop-) tarbijad

233 subkultuurid ja kontrakultuurid

24 mass: jõugud, publik, auditoorium jms.

25 sotsiaalsed kategooriad, nt. mingile vanuse (soo-)grupile iseloomulikud sotsiaalsed ühendused, nagu noorte puhul üliõpilased ja õpilased

26 muud grupid (ei kuulu ühtegi ülaltoodud kategooriasse)

3 isikud

31 rolliga seotud isikud (isikud, kes täidavad mingit ametiülesannet, rolli, isikud, kes esindavad riiki, mõnda firmat, institutsiooni, ametiisikud, diplomaadid jne oma

ametiülesannete täitmisel, sõltub kontekstist, millal kedagi sellesse kategooriasse määrata, isiku roll peab olema manifestne)
32 eraisikud

Tegelase vanus:

- B5 Rääkiva tegelase vanus
- B6 Rääkiva kõrvaltegelase vanus
- B7 Tegutseva tegelase vanus
- B8 Kõrvaltegelase vanus

- 0 ei ilmne
- 1 laps(ed) (0 - 12 k.a)
- 2 noor(ed) (13 - 25 k.a)
- 3 täiskasvanu(d) (25 - 65 k.a)
- 4 vanur(id) (üle 65)

C TEEMA:

Määratakse tekstis käsitletava materjali kuulumine vastavasse ainevaldkonda, eraldi määratakse üks põhivaldkond, teema, mis on antud artiklis domineerivaks, läbivaks ja omab võrreldes teistega suuremat kaalu ning juhul, kui loos käsitletakse mitut erinevat teemat koos, märgitakse ära ka üks või mitu kõrvalvaldkonda. Valdkondadesse jaotamisel lähtutakse institutsionaalsest struktuurist: vaadatakse, millised institutsioonid on tegevad või millistele institutsioonidele, eluvaldkondadele on loos käsitletud info, tegevus, hinnang, arvamus suunatud. Määramisel on oluline tegevussubjekti iseloom, tema kuuluvus mingisse valdkonda. Nii põhi- kui kõrvalteemade kohta fikseeritakse ka võtmesõnad, mille järgi on valdkonna olemasolu kindlaks tehtud.

C1 Põhiteema

C2 Kõrvalteema

1 kultuur, ajalugu, haridus, teadus:

11 kõrgkultuuri valdkonnad:

- 111 teater, kino, kirjandus, kunst, muusika, arhitektuur, raamatukogud üldiselt
- 112 kõrgkultuuriga seotud vaba aja veetmine: klassikalise muusika kontserdid, teatrietendused ja muud avalikud kõrgkultuuriüritused, nende korraldamine
- 113 kõrgkultuuri loomine
- 114 tuntud (kõrg)kultuuritegelaste elu ja tegevus
- 115 kultuurivahetus, kollektiivide ja kultuuritegelaste välisreisid
- 116 keel, kiri, trükikunst, kirjastustegevus, tõlketevetus
- 117 raamatud, filmid, muusikateosed, näitused
- 118 kultuuriga seotud fondide tegevus

12 populaarkultuuriga seotud valdkonnad:

- 121 popmuusika, isetegevus, huvialad üldiselt
- 122 populaarkultuuriga seotud vaba aja veetmine; populaarkultuuriürituste korraldamine, klubitegevus, meelelahutuslikud üritused, popmuusika kontserdid, *show'd*, raadio ja televisiooni meelelahutusprogrammid, vaba aja veetmise paigad (baarid, pubid, restoranid, klubid jne.)
- 123 populaarkultuuri loomine
- 124 tuntud popkultuuritegelaste elu ja tegevus
- 125 välismaise populaarkultuuri mõju, kontaktid
- 126 mood ja sellega seonduv
- 127 popkultuuri teosed, muusikapalad, ansamblid, popkunst (ka nt. graffiti) jms.
- 128 popkultuuri finantskülg

13 kultuur laiemas mõttes (elulaad, moraal):

- 131 rahvuskultuur, sellega seotud sündmused, nähtused, rahvapärimus, jne.
- 132 viisakus, moraal, inimestevaheliste suhete üldine laad ja normid

- 133 kombed, tavad, rituaalid, üldiseks normiks kujunenud arvamused, käitumisstereotüübid
- 134 elulaad, elustandard (mitte elatustase, mis kuulub valdkonda 3)
- 135 tehniline kultuur

14 ajalugu (kui teadus, ajaloolised probleemid): eri maade ajalugu, üldajalugu, ajaloolised sündmused, ürikud, muistised, arheoloogia, ajalugu uurimisteemana

15 religioon: kirik, usulised organisatsioonid, sektid, kogudused, kristlus, rahvausund, muud usundid, vaimulike tegevus, kirikute, koguduste ja kirikutegelaste vahelised kontaktid, muud kontaktid religioosel või usulisel pinnal

16 haridus:

- 161 üld- ja keskharidus, koolikorraldus, koolikohustus, kooliprogrammid jne.
- 162 koolielu, õppimine, üritused, mida korraldatakse seoses kooli või haridusega
- 163 kutseharidus, täienduskursused, rahvaülikool
- 164 kõrgharidus, üliõpilaste ja õppejõudude elu, õppetöö, (kõrg)kooli materiaalne baas jne.
- 165 õpilas- ja üliõpilasorganisatsioonid
- 166 lasteaed, koolieelne haridus
- 167 koostöö hariduse vallas
- 168 õpilaste või üliõpilaste vahetus
- 169 haridusfondid

17 teadus: teadusasutused, nende tegevus, koolkonnad, uurimissuunad jne.; uurimistegevus, sellega seotud teaduslikud andmed; teaduslikud avastused; erinevad teadusharud; teadlaste töötingimused, materiaalne olukord; teaduskontaktid, konverentsid, seminarid; teadusfondid

18 massimeedia:

- 181 raadio
- 182 televisioon
- 183 trükiajakirjandus
- 184 toimetused, agentuurid, raadio- ja telekanalid
- 185 reklaam ajakirjanduses ja väljaspool seda

2 keskkond, loodus: loodusnähtused, looduslikud objektid, looduskirjeldused, inimese tegevus looduses, millel pole tootmise, majandustegevuse, teadusuurimuse vms. spetsiifilist iseloomu; looduskaitse, looduse säilitamine, keskkonnakahjustused, geograafilised, kliimaatilised tingimused, suhtumine loodusesse, loodusega seotud emotsioonid, inimese suhted loodusega, loodusega spetsiaalselt tegelevad mittemajanduslikud ja mitteteaduslikud asutused

3 sotsiaalsfäär, heaolu, tervis:

- 31 üldine elatustase, hinnad, tarbeesemete küllus või puudumine, elatusmiinimum, tööpuudus, elanikkonnalt võetavad maksud (üldine maksukorraldus, ettevõtetele võetavad maksud kuuluvad valdkonda 4)
- 32 kaubandus (v.a. riiklik kaubanduspoliitika, hulgikaubandus jne), teenindus, liikluskorraldus, ühiskondlik transport jne.
- 33 sotsiaalhooldus, sotsiaalkindlustus, pensionid, abirahad, toetused
- 34 invaliidide ja vanakodud, turvakodud
- 35 elu- ja varakindlustus, haigekassad, pensionifondid, muud sotsiaalfondid
- 36 kommunaal- ja elamumajandus (küte, kommunikatsioonid, heakord), olme probleemid, humanitaarabi
- 37 raviasutused, sanatooriumid, puhkekodud; tervishoid, arstiabi

4 majandus, rahandus, kommertstegevus: tööstus, ehitus, transport, side, energeetika, põllumajandus; majanduse üldprobleemid, majanduse korraldamine, juhtimine ja areng ning taandareng, arengutase; raha ja pangandus, investeringud, krediidid; maksusüsteem; kaubanduspoliitika, hulgikaubandus; majandus-, rahandus- ja kaubanduskokkulepped, koostöö, majandusabi; kaubavahetus, eksport, import, tooraine, kütte jne sisse- ja väljavedu; konkreetset ettevõtet (riiklikud aktsiaseltsid, eraettevõtet jne.) ühisfirmad, välisomandus; töö, tootmistegevus; toll, tollipiirangud ja -soodustused; majanduse ja majandusliku tegevusega seotud fondid (nt IMF)

5 poliitika, ideoloogia:

51 sise poliitika: riik, tema iseseisvus, tegevus, funktsioonid: parlamendi ja valitsuse tegevus, presidendi tegevus: valimised, muudatused valitsuse koosseisus, parlamendivõitlus, seaduste vastuvõtmine jne.; tuntud poliitikategelaste elu ja tegevus: riik, konstitutsioon, seadusandlus, riigiõigus: ideoloogia, ideoloogilised seisukohavõtted, suunad või ideoloogiline võitlus: parteide ja muude poliitiliste ühenduste tegevus; ametiühingute tegevus; poliitilised kongressid, konverentsid, demonstratsioonid, streigid

52 rahvusvahelised suhted, diplomaatia, sõjandus: suhted riikide vahel, välispoliitika, välisvisiidid, diplomaatilised suhted, saatkonnad, konsulaadid, rahvusvaheline õigus, rahvusvahelised kokkulepped (diplomaatilised, majanduslikud, kaubanduslikud) koordineeritud tegevus, koostöö ja sõpruslepingud, vastastikune tunnustamine, riigipiirid, salaluure, välisvisiidid, diplomaatilise korpuse vahetus: sõda ja rahu, sõjategevus, õppused, sõjatehnika, sõjaväelaste väljaõpe, sõjalised konsultatsioonid, sõjaväelaste visiidid, vastastikused suhted, abi Eesti kaitsevõime tugevdamiseks

6 rahvuste vahelised suhted, migratsioon, immigrandid, vähemusgrupid: konfliktid ja kontaktid rahvuslikul pinnal, rahvusküsimus, natsionaalne, rahvuslik liikumine; rahvuslik identsus, rahvuslik omapära; rahvaste ränne, väliseestlased, asüül, põgenikud, varjupaiga andmine; rahvusgrupid, vähemusrahvused; rahvuste diskrimineerimine, kultuuriline ja poliitiline autonoomia; kodakondsus, selle taotlemine

7 inimtegevus, isiklikud suhted, eraelu:

71 perekond, kodu, sugulusvahekorrad, abielu, laste kasvatamine

72 isiklik omand, majapidamine, perekonna eelarve

73 perekonna planeerimine, iive

74 inimeste isiklik elu: suhtlemine, kui see pole seotud mingi avaliku valdkonnaga, sõprus, armastus

75 inimese "mina", staatus, rollid (mitte "avalikes" valdkondades), iseloom, huvid, kalduvused jm. isikuomadused

76 isiklikud tähtpäevad (juubelid, pulmad, sünnipäevad jne.)

8 hälbiv käitumine, kuritegevus, avaliku korra kaitse, õnnetused:

81 koodeksid, õigusnormid, liikluseeskirjad, muud avaliku korra fikseeritud normid, kohtukorraldus, kohtute tegevus

82 korrakaitseorganite tegevus, politsei (end. miilits), liikluspolitsei, eriuksused

83 tuletõrje, päästeamet, vetelpääste jms., õnnetused

84 kuritegevus, selle liigid (organiseeritud kuritegevus, röövimine, vargus jne.) altkäemaksud, korruptsioon

85 alkoholism, narkomaania, prostitutsioon

86 võõrandumine, marginaalsus, deprivatsioon jne., vaimuhaigused, enesetapud

87 rahvarahutused, löömingud, mässud, millel pole mainitud poliitilist iseloomu

88 riikidevaheline koostöö kuritegevuse vastu võitlemisel

9 sport, turism, hobid:

91 rahva ja massisport

92 inimeste vaba aeg

93 hobid, huvialad (filateelia, numismaatika, matkamine, golf jne.)

94 turism, puhkuse veetmine

95 võistlused, saavutused, tulemused

96 treeningud, harjutamine

97 sport, selle materiaalne baas, sportlaste elu ja tegevus, erinevad spordialad, spordiklubid, -koolid, -ühingud, määrustikud ja reeglid spordis

10 muu: siia kuuluvad need lood, mis ei sobi ühtegi loetletud valdkondadest või mille valdkondadesse määramisega on raskusi.

C3 Probleem

Määratakse tekstis leiduva probleemi kuulumine vastavasse ainevaldkonda. Kui tegemist pole eksplitsiitselt problemaatiliste valdkondadega (kuritegevus, narkomaania jms.), peab probleemi olemasolu olema autori poolt tõstatatud.

Määratakse kirjeldatava nähtuse problemaatilisus ning otsustatakse probleemi valdkond. Määratakse nii eksplitsiitselt problemaatilise valdkonna puhul (Must Kroonika, kuritegevus jne.) kui sellisel juhul, kui nähtuse problemaatilisus on implitsiitne, esitatud problemaatilisena allika poolt (nt. võib noor(t)e kontserdikülastusi vaadelda ka probleemina, nt. lugejakiri, milles selle üle nõrdimust avaldatakse. Samas võib mõni eksplitsiitselt problemaatiliseks peetav valdkond avalduda teatud juhtudel ebaprobleemaatilise, isegi positiivse - nt. narkomaania ei pruugi olla vaid probleemina vaadeldud, selle asemel võib autor käsitleda probleemina narkootikumide vastast võitlust)

D HINNANG

D1 Sotsiaalse distantsi kategooriad (meie-nemad):

D11 Hinnang väljastpoolt (allikas ei kuulu ise käsitletavasse rühma, ei ole seotud antud noortega seotud nähtusega, tema samasus käsitletava probleemi või nähtusega puudub. Hinnang antakse käsitledavale nähtusele väljastpoolt, kõrvalseisjana):

- 0 ei ilmne
- 1 tugevalt positiivne
- 2 pigem positiivne
- 3 positiivsed ja negatiivsed hinnangud tasakaalus
- 4 pigem negatiivne
- 5 tugevalt negatiivne

D12 Hinnang seestpoolt (allikas ilmutab oma isiklikku kuulumist antud rühma, oma seotust antud nähtusega, oma samastumist käsitletava nähtuse või probleemiga. Hinnang antakse käsitledavale noortega seotud nähtusele seestpoolt, osalejana):

- 0 ei ilmne
- 1 tugevalt positiivne
- 2 pigem positiivne
- 3 positiivsed ja negatiivsed hinnangud tasakaalus
- 4 pigem negatiivne
- 5 tugevalt negatiivne

D13 Ohtlikkus - ohutus (eriti ohutuse puhul tuleb silmas pidada, et mure mitteavaldamine ei tähenda veel nähtuse ohutuspõdamist):

- 0 ei ilmne
- 1 noor(ed) kui ohutu, muret mittetektav nähtus
- 2 noor(t)e esitamine ohutuna ülekaalus
- 3 noor(t)e esitamine ohtliku-ohutuna tasakaalus
- 4 noor(t)e esitamine ohtlike, ebamugavate nähtustena ülekaalus
- 5 noor(ed) kui ohtlik, ebamugav nähtus

D14 Noor(ed) ohuna iseendale:

- 0 ei ilmne
- 1 ilmneb

D15 Noor ohus teiste ühiskonnaliikmete, gruppide või institutsioonide tõttu

- 0 ei ilmne
- 1 ilmneb

D16 Eksootilisus - tavalisus:

- 0 ei ilmne
- 1 noor(ed) kui selgelt eksootiline, põnev, ebatavaline nähtus
- 2 noor(t)e esitamine eksootilisena ülekaalus
- 3 noor(t)e esitamine eksootilise ja tavalisena tasakaalus
- 4 noor(t)e esitamine tavalise nähtusena ülekaalus
- 5 noor(ed) kui selgelt tavaline, igav nähtus

D17 Hinnang noor(t)e arengutasemele:

- 0 ei ilmne
- 1 noor kui selgelt täisväärtuslik, arenenud, eneseteadlik, iseseisev olend
- 2 noor kui pigem arenenud, võrdväärne olend
- 3 noor ilmneb nii arenenud kui arenemata olendina